

D ů v o d y:

Je nesporným, že stěžovatelka předložila při projednání pozůstalosti dne 14. října 1931 (po 2½ letech) dvě poslední vůle zůstavitele ze dne 24. října 1928 roztrhané a znovu podlepené a přihlásila se z nich k dědictví a že zákonní dědici prohlásili, že neuznávají tato poslední pořízení za platná z důvodu, že je zůstavitel sám roztrhal. Nelze upřít, že podle vnější formy, podle níž jedině přísluší nespornému soudci otázku tu zkoumati, nelze poslední pořízení, které jest roztrhané, pokládati za zřízené v náležité formě co do pravosti, ana okolnost ta podle zevnějšku vzbuzuje domněnku, že zůstavitel sám zrušil (§ 717 obč. zák.) poslední vůli takovým způsobem, a jest domněnku tu pokládati po tak dlouho za platnou, pokud neprokáže opak ten, kdož své dědické právo odvozuje z takové poslední vůle (§§ 721, 722 a 863 obč. zák.). Otázku tu lze však rozřešiti jen sporem, ježto jde o zkoumání vnitřní platnosti posledního pořízení, jejíž řešení nepřisluší nespornému soudci. Stěžovatelka neopírá své dědické právo o poslední pořízení zřízené podle vnější formy v náležité formě a jest tudíž dědické právo zákonných dědiců přihlásivších se k dědictví ze zákona uznati za silnější titul dědický než titul stěžovatelčin (srovnej rozh. čís. 7563 sb. n. s.). Za tohoto stavu věci příkázal rekursní soud podle § 126 nesp. pat. právem stěžovatelce roli žalobce.

Čís. 13156.

Pracovní soudy (zákon ze dne 4. července 1931, čís. 100 sb. z. a n.).

Byl-li ve sporech podle zákona o pracovních soudech v odvolání uplatňován důvod zmatečnosti, jest odvolání z pravidla vyříditi v neveřejném zasedání. Odvolacímu soudu nemůže býti zabráněno, aby o odvolání nerozhodl teprve po ústním jednání, zvláště, vznikly-li mu závažné pochybnosti, jež by bez přímého styku se stranami nebo bez provedení důkazů nebylo lze odkliditi.

K příslušnosti pracovních soudů patří i spor o nárok obchodního zástupce na provisi, avšak jen za předpokladu, že nárok ten vyvěrá z poměru služebního (pracovního) a že zástupce (agent) jest zaměstnancem firmy jím zastupované, tudíž nikoliv i v případech, kde obchodního zástupce jest považovati za samostatného podnikatele (obchodníka).

Zda jde o poměr toho či onoho druhu, záleží na jednotlivostech případu.

Pokud jest provisiního zástupce považovati nikoliv za zaměstnance určité firmy, nýbrž za samostatného obchodníka.

(Rozh. ze dne 29. prosince 1933, R I 1247/33.)

Žalobou, zadanou na pracovním soudě, domáhal se žalobce na žalované firmě zaplacení 30.350 Kč. Pracovní soud uznal rozsud-

kem pro zmeškání podle žaloby. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a odmítl žalobu pro věcnou nepříslušnost soudu. Důvody: Odvolání podala žalovaná strana, jež jako odvolací důvody uplatňuje zmatečnost rozsudku první stolice podle § 477 čís. 3 c. ř. s. a nesprávné právní posouzení věci. Odvolacímu soudu bylo se především zabýváti, zejména vzhledem k ustanovení § 22 zák. čís. 131/31 otázkou příslušnosti pracovního soudu. V souzeném případě uvádí žaloba k odůvodnění příslušnosti pracovního soudu jen, že se příslušnost zakládá na § 3 zákona o pracovních soudech. V odst. I. se tvrdí, že mezi stranami byla uzavřena provisi smlouva, podle které žalobce byl pověřen zastupováním žalované firmy v severočeském obvodu západně od Labe a žalobce se zavázal, vyhledávati veškeré zákazníky podle potřeby a ujednávat s nimi zakázky pro žalovanou stranu a měl žalobce za tuto svou činnost nárok na 5—8%, po případě 10% provisi z kupní ceny za ujednané obchody. Další okolnosti skutkové, jež by odůvodnily příslušnost pracovního soudu, žalobce v žalobě neuváděl. Aby pracovní soud byl příslušným pro spor, žádá se podle § 1 zák. o prac. soud., že se žalobní nárok vyvozuje ze smlouvy soukromoprávní a že se tato smlouva týká pracovního, služebního nebo učebního poměru. Mezi poměrem služebním a pracovním není podstatného pojmového rozdílu. V souzeném případě se dovozuje žalobní nárok z provisi smlouvy mezi stranami ze dne 8. prosince 1928, tudíž ze smlouvy soukromoprávní. Jde proto jen ještě o to, zdali jest poměr žalobcův k žalované straně považovati za služební poměr ve smyslu § 1 zák. o prac. soud. Služebním poměrem jest rozuměti vztahy, které vyplývají pro smluvníky ze smlouvy služební ve smyslu § 1151 obč. zák., pokud se týče § 1 zák. čís. 244/22. Podstatným pojmovým znakem služební smlouvy na straně zaměstnance je tedy závazek konati zaměstnavateli služby. Z této jeho povinnosti vyplývá, že zaměstnanec co do konání služeb je vázán rozkazy zaměstnavatele, z čehož pak plyne poměr vázanosti a podřízenosti zaměstnance k rozkazům zaměstnavatele. Zaměstnanec musí býti tak zařazen do obchodního organismu zaměstnavatele, že činnost jeho jest vázaná na rozkazy principála. (Rozhodnutí n. s. s. z 15./10. 1932 čís. 15.625, Boh. A 10.076, Dr. Říha str. 34 násl. a Dr. Horner stánka 28, nález n. s. s. čís. 9144/31, 9389/31 a d.). To je právní stanovisko hájené a ustálené judikaturou Nejvyššího správního soudu. V souzeném případě byl žalobce podle smlouvy jen povinen, vyhledávati veškeré zákazníky podle potřeby a ujednávat s nimi objednávky pro žalovanou stranu, při čemž jeho působnost byla omezena místně na určité území. Nebylo však ani tvrzeno v žalobě, ani to nevyplývá ze smlouvy samé, že žalobce byl zařazen do obchodního organismu žalované a vázán jejími rozkazy, takže nelze mluvit o poměru vázanosti nebo podřízenosti žalobce k rozkazům žalované. Naopak jest uvedeno ve smlouvě z 8. prosince 1928 bod 5., že žalovaná bude podporovati žalobce jen písemně nebo osobně v každém směru, a v bodu 10, že doufá, že nalezla v žalobci pracovitěho spolupracovníka. Žalobce netvrdil skutkové okolnosti, z kterých by bylo lze souditi na jeho služební poměr k žalované. Že by měl žalobce určitý počet zákazníků navštěvovati po určitých dobách a zpravovati žalovanou o výsledku své činnosti, žalob-

cem ani nebylo tvrzeno. Ze smlouvy a z udání žaloby proto plyne, že šlo mezi stranami o volný smluvní poměr, jež nelze považovati za služební poměr ve smyslu § 1 zák. o prac. soud. Takový provisní zástupce také není zaměstnancem, nýbrž jest ho považovati za samostatného obchodníka, čemuž také nasvědčuje firma žalobcova »technisches Bureau« (Z 1577/8, 4936/10, 2406/12, 5441/11). Samostatnosti obchodního zástupce není na újmu, že vůlí smluvních stran jsou vymezeny určité jeho povinnosti. Určité povinnosti vyplývají přirozeně již z povahy smluvního poměru, do něhož osoba taková vstupuje. Je přirozeno, že osoba zjednávatel pro firmu obchody, musí ji o postupu své činnosti zpravovati, a kde má firmu zastupovati, je vázána na dispoice firmy. Takováto smluvní ustanovení, plynoucí ze samé podstaty smlouvy, nezakládají však o sobě ještě podřízenost a vázanost charakterisující pojmově poměr služební a nečiní ještě obchodního zástupce nesamostatným zástupcem firmy. (Rozhodnutí n. s. s. ze 7. listopadu 1931 čís. 16.108/31). Ani z podstaty inkasní činnosti o sobě nevyplývá ještě nutně, že jde o služební poměr, ježto tato činnost může býti vyvíjena i na základě poměru mandátního. Ježto nejde v souzeném případě o poměr služební, není pracovní soud k projednávání a rozhodnutí právní rozepře věcně příslušným, pročež důvod podle § 477 čís. 3 c. ř. s. jest dán a odvolací soud musel podle §§ 22, 25 a 33 zák. o prac. soud. rozhodnouti, jak uvedeno.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Neodůvodněny jsou především výtky, které stěžovatel činí s hlediska procesního postupu. Nejvyšší soud souhlasí z názorem, že, byl-li ve sporech podle zákona o pracovních soudech uplatňován důvod zmatečnosti, tedy vada, jež ničí sama sebou rozsudek prvního soudu a činí přezkoumání jeho obsahu zbytečným, jest je zpravidla vyříditi v nevěřejném zasedání. Tomu nebrání ustanovení § 33 zák. čís. 131/1931 sb. z. a n., předpisující, že ve sporech o hodnotu vyšší než 300 Kč, odvolací soud má věc znovu projednávat i v mezích, určených návrhy stran v odvolání, obdobně podle ustanovení civilního řádu soudního o řízení před sborovými soudy první stolice jako soudy procesními (tedy nikoli podle předpisů §§ 471 a násl. c. ř. s.). Neboť z pojmu stolice odvolací vyplývá samo sebou, že předcházelo již v stolici první rozhodnutí téže věci, což však předpokládá, že toto rozhodnutí spočívá na platných základech procesním právem žádaných, a, kde tomu tak není, musí se působnost vyššího soudu omeziti na odstranění rozsudku prvního. O projednávání věci prvním soudem nelze mluvit tam, kde nebylo dbáno základních zásad řízení procesního a kde následkem toho právní řád tomuto jednání a jeho výsledkům odpírá účinnost. Avšak vyřízení dotčeného bodu odporu v nevěřejném zasedání není výlučné a odvolacímu soudu nemůže býti zabráněno, by o něm nerozhodl teprve po ústním jednání, zvláště, vznikly-li mu závažné pochybnosti, jež by se bez přímého styku se

stranami nebo bez provedení důkazů nedaly odkliditi. Toho bylo v souzeném případě tím spíše třeba, ježto k otázce věcné příslušnosti pracovního soudu mají soudy přihlížeti z úřadu (§ 22 a § 33 odst. (2) cit. zák.) a ježto příslušné údaje žalobcovy byly tak kusé a nedostatečné, že na jejich podkladě nebylo lze otázku věcné příslušnosti spolehlivě rozřešiti. Ovolací soud nepochybil, dav si k posouzení příslušnosti pracovního soudu, jednáje o ní se stranami, předložiti provisi s m l o u v u, o niž byl žalobní nárok opřen, jelikož k nepřislusnosti pracovního soudu musil, jak již řečeno, přihlédnouti z úřadu a následky kontumace nastalé nedostavením se žalované k ústnímu jednání v prvé stolici dalšímu probrání věci v t o m t o s m ě r u nemohou býti na újmu. Dospěl-li odvolací soud k názoru, že jde o nepřislusnost, kterou výslovnou dohodou stran nelze odstraniti, rozhodl správně u s n e s e n í m (§ 33 odst. (2) cit. zák.).

I v otázce příslušnosti jest souhlasiti s právním názorem, z něhož vycházel odvolací soud. Podle § 1 zák. čís. 131/1931 sb. z. a n., jsou pracovní soudy výlučně příslušné rozhodovati o sporech z pracovního, služebního neb učebního poměru založeného soukromoprávní smlouvou, vzniklých mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Podle § 2a) jsou pracovní soudy v mezích ustanovení § 1 příslušné rozhodovati zejména ve sporech o mzdu, p r o v i s i a jiné služební požitky a odměny. Odůvodnění vládního návrhu (tisk senátu Nár. shrom. č. 352 z roku 1930) uvádí k tomuto ustanovení, že co do pojmu »provisie« nejde tu o zaopatřovací požitky horníků, nýbrž o platy zaměstnanců zejména v obchodech (provisních agentů), a to bez rozdílu, zda-li jde o osoby pracující výhradně pro jediného zaměstnavatele nebo pro několik zaměstnavatelů. Z toho plyne, že do příslušnosti pracovních soudů spadá sice i nárok obchodního zástupce na provisi, avšak jen za předpokladu, že nárok ten vyvěrá z p o m ě r u s l u ž e b n í h o (p r a c o v n í h o), že tedy zástupce (agent) jest z a m ě s t n a n c e m firmy jím zastupované, tudíž nikoliv i v případech, kde obchodního zástupce jest považovati za samostatného podnikatele (obchodníka). Tomu nasvědčuje i obsah zprávy ústavně-právního výboru senátu (tisk senátu 473/1931), že »provisie« podle § 2 a) jest rozuměti úplatu, kterou za své práce dostávají veškeré kategorie obchodních zaměstnanců, kteří konají zprostředkující službu mezi zaměstnavatelem a jeho zákazníkem a nejsou odměňováni jediné stálým platem. Z výslovné zmínky o provisi má podle této zprávy býti patrné, že i pro tyto kategorie zaměstnanců je příslušný pracovní soud, a zpráva připomíná, že nelze usuzovati opačně z okolnosti, že nebylo vyhověno návrhu, aby v § 1 byla příslušnost pracovních soudů pro jejich spory výslovně stanovena. I tu se mluví důsledně jen o z a m ě s t n a n c í c h, což také jediné odpovídá povaze soudnictví ve věcech pracovních (Srov. Dr. Frant. Polák, Pracovní soudnictví, str. 11). Zda jde o poměr toho či onoho druhu, bude ovšem záležití na jednotlivostech případu. S tohoto hlediska odvolací soud správně seznal a odůvodnil, že vzhledem ke zjištěným okolnostem jest v tomto případě považovati žalobce nikoliv za zaměstnance žalované firmy, nýbrž za samostatného obchodníka, takže příslušnost pracovního soudu tu nemá místa. Ke správným důvodům, jež v té příčině uvedl

odvolací soud a které nebyly vývody rekursu vyvráceny, jest dodati ještě toto: Pro poměr služební (pracovní) je příznačné, že předmětem smlouvy jsou služby (práce) jako takové, nikoliv jejich výsledek, a že v příčině konání služeb (prací) jest zaměstnanec vázán řídit se rozkazy zaměstnavatelskými, čímž vzniká poměr zaměstnancovy vázanosti a podřízenosti, pokud jde o jeho činnost vymezenou služební (pracovní) smlouvou. Těchto předpokladů tu není podle toho, co sám žalobce ve sporu přednesl a co je ve smlouvě ze dne 8. prosince 1928, kterou byl ujednáán zastupitelský poměr, o nějž jde v tomto případě. Neboť podle obsahu této smlouvy nešlo žalované o to, by si zjednala služby žalobcovy, nýbrž, aby jeho prostřednictvím získala zakázky, při čemž žalobce měl býti provisií odměňován nikoliv podle toho, zda a kolik vynaložil práce, nýbrž podle skutečného výsledku (podle získaných zakázek). Mohl pracovati podle vlastního plánu, vlastními prostředky, zdar jeho práce nešel na účet žalované, nýbrž na účet jeho vlastní. Že žalobce neměl býti výhradně neb i jen převážně činným pro žalovanou firmu, plyne ze smlouvy, kde žalovaná ke konci vyslovuje naději, že se žalobci podaří získati pro ni několik zakázek, ježto je ve svém oboru dobře zaveden. Převažují tu tedy znaky rozhodné pro to, že nejde o smlouvu služební (pracovní), že žalobce nelze považovati za zřízence žalované, nýbrž za samostatného podnikatele. Tu není na závadu, že mu byly smlouvou uloženy určité závazky, zejména, že převzal na sebe povinnost veškeré zákazníky a zájemníky firmy podle potřeby navštívit a firmě o výsledku těchto návštěv zaslati zevrubné zprávy, že žalobci bylo se řídití prodejními cenami firmou mu předepsanými, že směl bez svolení firmy poskytovati slevy jen do 10%, a že podle smlouvy poměr jí založený může býti zrušen tříměsíční výpovědí. Tyto okolnosti ani jednotlivě ani v celku nenasvědčují tomu, že žalobce byl jako zástupce přijat do služeb žalované jako její zaměstnanec, neboť veškeré tyto smluvní podmínky se srovnávají beze všeho i s poměrem samostatného agenta. Odvolací soud správně dovodil, že závazky, které žalobce smlouvou převzal, jsou rázu jen povšechného a že nelze z nich odvozovati podřízenost jeho proti firmě. Vázanost dvoustrannou smlouvou nelze ztotožňovati s podřízeností rozkazům zaměstnavatelským, jakou předpokládá služební (pracovní) poměr. Proto nesejde ani na tom, zda žalobce byl podle smlouvy povinen, aby byl v zájmu žalované činným v tom směru, aby pro ni skutečně získal objednávky, neboť, i kdyby tomu tak bylo, nelze z toho nic dovoditi ve prospěch žalobcův, poněvadž smlouvou převzatý závazek vyvíjeti určitou činnost nemusí za všech okolností spadat pod pojem služeb (prací), jaké má na mysli § 1151 obč. zák. a § 1 zákona o pracovních soudech.

Čís. 13157.

Ručení za škodu z provozu automobilů (zákon ze dne 9. srpna 1908, čís. 162 ř. zák.).

I když jest věc posuzovati podle občanského zákona, ručí vlastník silostroje za zavinění osob používaných při provozu, pokud jde o jejich